

ԵՍ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ԱՇԽԱՐՀԸ

2-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

ԹԵՄԱ 5-6

ԲՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԵՐ ՇՈՒՐՋԸ

Աշակերտի ուսումնական նյութ

© Լուսինե Ալեքսանյան, Հասմիկ Անտոնյան

ԹԵՄԱ 5-6. ԲՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԵՐ ՇՈՒՐՋԸ

ԴԱՍ 1 - ԿԵՆԴԱՆԻ ԵՎ ԱՆԿԵՆԴԱՆ ԲՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Նայե՛ք ձեր շուրջը և թվարկե՛ք այն ամենը, ինչ տեսնում եք:

2. Ուշադի՛ր նայեք նկարներին, պատկերները բաժանեք երկու խմբի՝ տարբերակելով մարդու ստեղծածը բնության ստեղծածից:

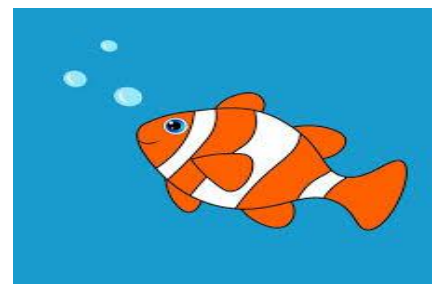
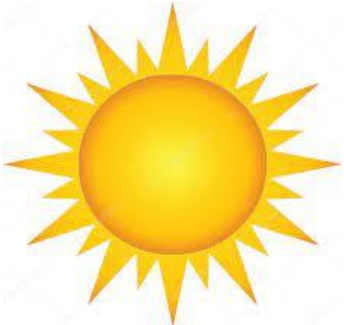
- Կարո՞ղ ես, շուրջդ նայելով, թվել այլ առարկաներ, որոնք ստեղծել է մարդը:
- Հեշտությամբ տարբերակեցի՞ր պատկերները:
- Ո՞ր պատկերը դժվարություն առաջացրեց: Ինչո՞ւ:

Արևը, աստղերը, հողը, սարերը, գետերն ու լճերը, բույսերն ու կենդանիները բնություն են: Իսկ գիտե՞ք, որ բնությունը կազմված է կենդանի և անկենդան մարմիններից, որոնց անվանում են նաև կենդանի բնության և անկենդան բնության մարմիններ:

Կենդանի բնության մարմինները **շնչում են, սնվում, աճում, բազմանում և մահանում:**

Անկենդան բնության մարմիններն այս հատկանիշներով օժտված չեն, **դրանք ժամանակի ընթացքում կարող են փոփոխվել ձևերով և չափերով:**

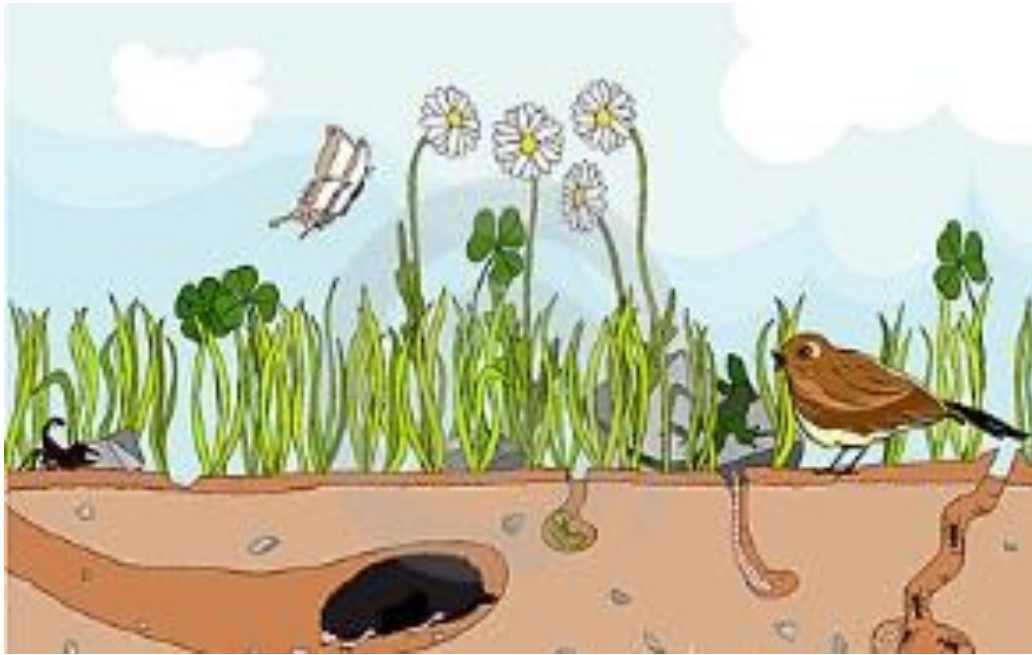
3. Հետևյալ նկարներում գտի՛ր և տարբերակի՛ր կենդանի և անկենդան բնության տարրերը:

4. Նայե՛ք նկարները: Ի՞նչ կարող եք ասել այս նկարների մասին:

Կենդանի բնության յուրաքանչյուր տարր ապրում է **անկենդան բնության** որոշակի միջավայրում, որտեղ ապահովվում են նրա ապրելու պայմանները:

Տնային հանձնարարություն

- Վերցրե՛ք մի քիչ բամբակ, թրջե՛ք, դրեք ամանի մեջ, վրան ցորենի հատիկներ լցրեք: Պահե՛ք խոնավ, որ չչորանան, այլ ծիլեր տան:
- ա) Մեկնաբանի՛ր հետևյալ ասացվածքը:
Ջուրը կյանքի աղբյուր է:
- բ) Գտի՛ր և գրառի՛ր ևս մի քանի ասացվածքներ ջրի կարևորության մասին:

ԴԱՍ 2 - ԲՆՈՒԹՅԱՆ ՓՈԽԿԱՊՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

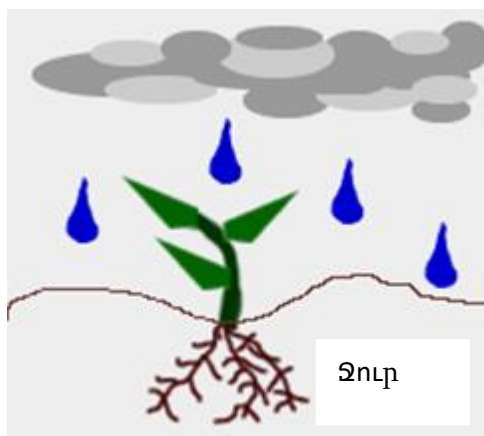
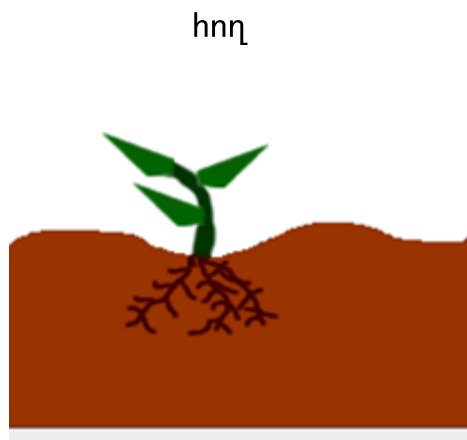
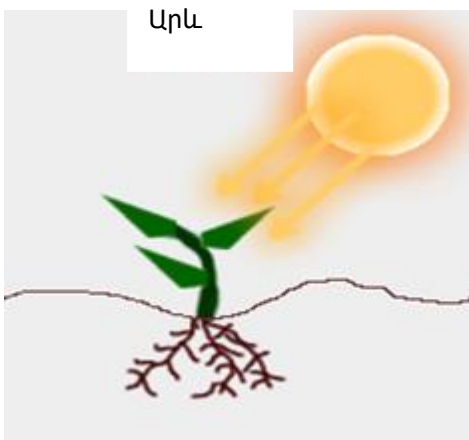
- Ի՞նչ եք կարծում, ի՞նչ է անհրաժեշտ բույսերին, կենդանիներին և մարդուն ապրելու համար: Թվե՛ք:

1. Խմբով դուրս եկեք դպրոցի բակ և ուսումնասիրե՛ք բույսերը:

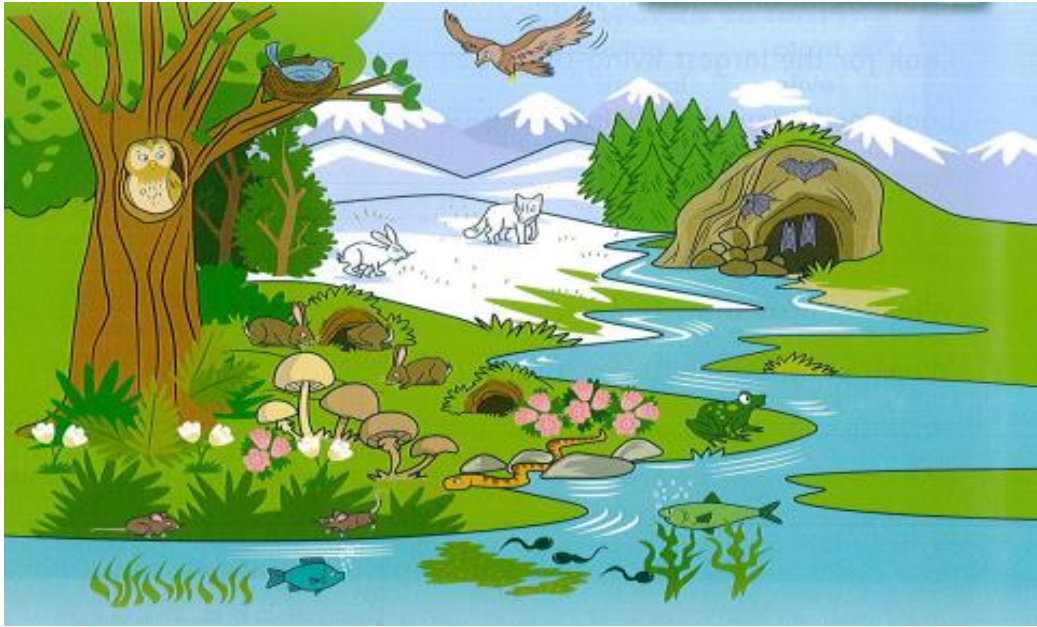
- Ի՞նչ պարզեցիք:
- Ինչո՞ւ են բույսերը, որոնք ամրացած են հողին, փոխում իրենց դիրքը:
- Ի՞նչ կլինի, եթե երկար ժամանակ բույսերը չջրվեն:
- Եթե բույսերը չորանան, ի՞նչ կլինի:
- Էլ ո՞վ ունի հողի, ջրի, արևի, օդի կարիք: Կարո՞ղ ես բացատրել:

Բույսերին, կենդանիներին, մարդուն սնվելու, շնչելու, աճելու, բազմանալու, շարժվելու համար անհրաժեշտ են օդ, լույս, ջերմություն, սնունդ, ջուր: Լույսը և ջերմությունը ստանում են Արեգակից: Առանց օդի և ջրի չեն կարող ապրել և՛ մարդիկ, և՛ բույսերը, և՛ կենդանիները:

2. Նայե՛ք նկարին, փորձեք գտնել անկենդան և կենդանի բնության կապերը:

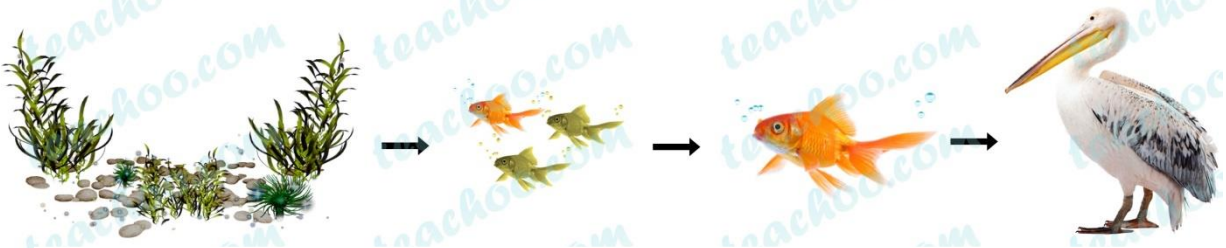
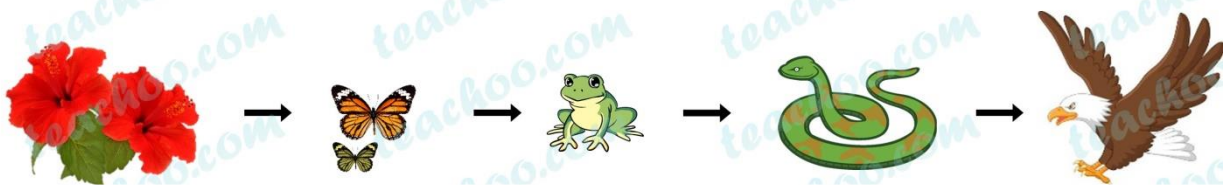

- Բացատրի՛ր, թե անկենդան և կենդանի բնության մարմիններն ինչպես են իրար հետ կապված:

Մենք արդեն գիտենք, թե արևը, օդը, ջուրը ինչ նշանակություն ունեն կենդանի օրգանիզմների համար: Որևէ մեկի բացակայության դեպքում ո՛չ բույսերը, ո՛չ կենդանիները, ո՛չ էլ մարդիկ չեն կարող ապրել: Այսպիսով՝ բնության մեջ գոյություն ունեն անտեսանելի կապեր:

3. Նայե՛ք նկարներին, ցույց տվեք այն կապերը, որոնք գոյություն ունեն նկարներում պատկերված բույսերի և կենդանիների, ինչպես նաև տարբեր կենդանիների միջև:

Հիշի՛ր՝ բնության մեջ այն կապերը, որոնք գոյություն ունեն բույսերի և կենդանիների, ինչպես նաև տարբեր կենդանիների միջև և ցույց են տալիս, թե որ կենդանին ինչով է սնվում, անվանում են «սննդային շղթա»:

- Կազմե՛ք «սննդային շղթայի» այլ օրինակներ:

4. Նկարների համարները դասավորեք այնպես, որ ստացվի հաջորդական շղթա:

1

2

3

4

5

Տնային հանձնարարություն

- Վերցրե՛ք երկու փոքրիկ ծաղկաման, լցրեք հողով: Երկուսում էլ տնկեք այն փոքրիկ ծիլերը, որոնք արմատակալել են: Մեկը դրեք պատուհանի գոգին, մի մոռացեք ջրել, իսկ մյուսը թող մնա սենյակի անկյունում: Դիտարկե՛ք մեկ շաբաթ և նկարագրե՛ք՝ ինչ կատարվեց բույսերի հետ:

ԴԱՍ 3 - ՄԱՐԴԸ ԵՎ ԲՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. Նայե՛ք ձեր շուրջը, հետազոտե՛ք այն առարկաները, որոնք տեսնում եք:

- Ինչպե՛ս են ստեղծվել դրանք, ո՞վ է ստեղծել:
- Ի՞նչ դեր ունի մարդը բնության մեջ: Ի՞նչ գիտեք այդ մասին:
- Ի՞նչ կլիներ, ինչպիսի՞ն կլիներ մեր կյանքը, եթե մարդը չստեղծեր այսքան առարկաներ, անհրաժեշտ իրեր:
- Պատկերացնո՞ւմ եք մեր կյանքն առանց բույսերի, ծառերի, ծաղիկների:

2. Նայե՛ք նկարներին, բաժանե՛ք երկու խմբի:

- Ինչպե՛ս դասակարգեցիք:

- Ո՞ր խումբը ձեզ ավելի դուր եկավ, ինչո՞ւ:

Մարդը բնության մի մասնիկն է: Նրան նույնպես, մյուս կենդանիների նման, անհրաժեշտ են օդ, լույս ջերմություն, սնունդ: Նա իր սնունդն ու անհրաժեշտ իրերը ստանում է բնությունից: Ստեղծում է, կառուցում, պատրաստում տարբեր ճաշատեսակներ, օգտվելով բույսերից՝ բուժում տարբեր հիվանդություններ: Իր ողջ կյանքի ընթացքում մարդը շատ հաճախ անխնա օգտագործում է բնության պարգևները, բնությանը հասցնում մեծ վնասներ:

- Կարո՞ղ եք թվել, թե ինչ վնասներ է հասցնում մարդը բնությանը:

3. Իսկ գիտե՞ք, որ մարդն իր գործունեության ընթացքում գնահատել է բնության պարգևները և միշտ հիացել է բնության գեղեցկությամբ:

- Ինչպե՞ս է մարդն արտահայտել իր վերաբերմունքը: Թվե՞ք:

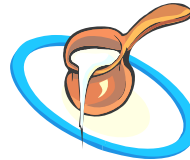
4. Ընտրե՞ք ձեր նախասիրած ձևը և ստեղծագործե՞ք՝ պատկերե՞ք բնությունը:

<ul style="list-style-type: none"> • նկարով • բանաստեղծությամբ • հեքիաթով • հանելուկով 	<ul style="list-style-type: none"> • ծեփելով • երգելով • ասեղնագործելով • այլ կերպ
--	--

Տնային հանձնարարություն

Կարմիր օղակի մեջ վերցրու այն, ինչ ստանում ենք բույսերից, իսկ կապույտ օղակի մեջ՝ այն, ինչ ստանում ենք կենդանիներից:

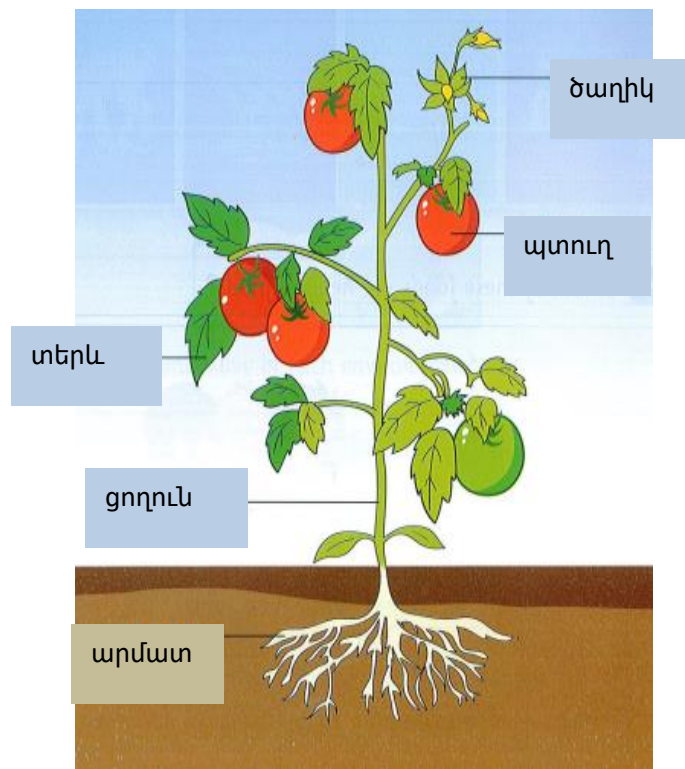
ԴԱՍ 4 - ԲՈՒՅՍԵՐ

- Հետազոտե՛ք ձեր շուրջը, նշե՛ք ի՞նչեր եք տեսնում:
- Թվարկեք կենդանի և անկենդան բնության մարմիններ:

1. Դո՛ւրս եկե՛ք բակ, դիտե՛ք ձեր շուրջը և գրառե՛ք, թե ինչ բույսեր են աճում:
2. Նայե՛ք նկարին, եկե՛ք ուսումնասիրենք բույսերի կառուցվածքը:

- Ինչի՞ համար են բույսի արմատները:
- Ինչե՞րն են օգնում բույսին օդից ու ջրից սնունդ ստանալ:
- Դու արդե՞ն նախորդ դասերից գիտես կենդանի բնության բնորոշիչ հատկությունները: Հիշի՛ր:
- Ինչո՞վ են տարբերվում կենդանի բնության մարմինները անկենդան բնության մարմիններից:

Կենդանի բնության մարմինները **ծնվում են, սնվում են, բազմանում են, մահանում են:**

Տնային հանձնարարություն

- Հետաքրքրվի՛ր և գրանցիր՝ ինչ դեղաբույսեր կան ձեր շրջապատում:
- Պատրաստի՛ր մի փոքրիկ դեղարկղիկ՝ դեղաբույսերով:

ԴԱՍ 5 - ԲՈՒՅՍԵՐԻ ԲԱԶՄԱԶԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. Փորձե՛ք խմբավորել քարտերում պատկերված բույսերը:

- Ինչպե՞ս կատարեցիք, ի՞նչ հատկանիշներ հաշվի առաք:
- Ինչո՞վ էին դրանք նման:
- Ինչո՞վ էին տարբեր:

Բնության մեջ կան բազմազան բույսեր: Կան ծառեր, թփեր, խոտաբույսեր, ծաղկող և չծաղկող բույսեր:

Խոտաբույսերի ցողունը կարճ է, հյութալի, փափուկ:

Ծառերի ցողունը հաստ է, ամուր, կոշվում է բուն:

Թփերը ծառերից կարճ են, արմատից վեր են բարձրանում բազմաթիվ ճկուն, ոչ շատ բարձր, նույնպես փայտյա ցողուններ:

- Ծառերի ի՞նչ տեսակներ գիտեք:
- Գիտե՞ք՝ ինչպես են անվանում ծառածածկ տարածքները:
- Ի՞նչ կարելի է ստանալ ծառերից: Թվարկե՛ք:

2. Նայե՛ք նկարներին, նկարագրե՛ք ծառերը: Ինչպե՞ս կդասակարգեք:

3. Դու՛րս եկեք բակ, ուշադիր նայեք՝ ի՞նչ խոտաբույսեր կան:

Անտառներում, մարգագետիններում, դաշտերում աճում են բազմաթիվ բույսեր, որոնք կոչվում են **վայրի**, քանի որ դրանք մարդը չի աճեցրել: Մարդիկ օգտագործում են նաև բույսերի այլ մասերը և տարբեր իրեր են պատրաստում: Օրինակ՝ բամբակից հագուստ են պատրաստում, ծղոտից՝ գլխարկ, փայտից՝ կահույք, գիրք կամ երաժշտական գործիքներ և այլն:
Բույսերի մի մասն էլ մարդն է աճեցնում բանջարանոցներում, դաշտերում, այգիներում: Այդ բույսերն անվանում են մշակովի բույսեր:

- Կարո՞ղ ես թվել առարկաներ, որոնք բույսերից են պատրաստված:
- Ի՞նչ նպատակով է մարդն օգտագործում մշակովի բույսերը:

4. Ի՞նչ բանջարեղեն և մրգեր եք օգտագործում որպես սնունդ: Թվե՛ք:

- Գիտե՛ս դրանց օգտակարության մասին: Պատմի՛ր:
- Մրգերն ու բանջարեղենը կարող ենք համարել առողջ սնունդ: Ինչո՞ւ:

Մարդիկ իրենց այգիներում, բանջարանոցներում մշակում են բույսերի շատ տեսակներ և օգտագործում են իրենց կենցաղում: Այդ **մշակովի բույսերը** շատ օգտակար են մարդու օրգանիզմի համար: Դու արդեն գիտես, որ դրանք պարունակում են անհրաժեշտ վիտամիններ:

5. Տանը կամ դասասենյակում ունե՞ք սենյակային բույսեր:

- Ինչո՞ւ ենք սենյակում բույսեր պահում:
- Ինչպե՞ս խնամենք սենյակային բույսերը:
- Որպեսզի լավ աճեն, սենյակային բույսերին ի՞նչ է անհրաժեշտ:

Տնային հանձնարարություն

- Տեսրում գրի՛ր այն սենյակային բույսերի անունները, որոնք աճում են ձեր տանը կամ դասասենյակում:

ԴԱՍ 6 - ՎԱՅՐԻ ԵՎ ԸՆՏԱՆԻ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐ

- Թվարկե՛ք ձեզ ծանոթ կենդանիներ:
- Ի՞նչ գիտեք դրանց մասին:

1. Նայե՛ք նկարներին, խմբավորե՛ք քարտերում պատկերված կենդանիները:

- Քանի՞ խումբ կազմեցիք:
- Ինչպե՞ս կվերնագրեք ձեր կազմած խմբերը:
- Ի՞նչ ընդհանուր հատկանիշներ կարող եք նշել ձեր կազմած խմբերում:
- Ի՞նչ տարբերություններ ունեն այդ խմբերի կենդանիները:

2. Մեկ անգամ ևս նայեք նկարները և տարբերակե՛ք ընտանի ու վայրի կենդանիները՝ աղյուսակում գրելով ձեզ հայտնի կենդանիների անունները:

Վայրի կենդանիներ	Ընտանի կենդանիներ

4. Չնայած վայրի և ընտանի կենդանիների տարբերություններին՝ կենդանիների խմբերը ունեն նաև ընդհանուր առանձնահատկություններ, որոնցով էլ տարբերվում են մյուս խմբերից:

Թռչուններ

- Ունեն փետուներ, կտուց, երկու թև:

Միջատներ

- Ունեն վեց ոտք, թևեր, շոշափուկներ, հաճախ՝ թևեր:

Ձկներ

- Ապրում են ջրում, ունեն թեփուկներ, լողակներ, շնչում են խոիկներով:

Կաթնասուններ

- Մարմինները ծածկված են մազերով, ձագերին կերակրում են կաթով:

Սողուններ

- Ունեն թեփուկավոր կամ ոսկրային պատյան, չորս ոտք կամ ոտք չունեն:

Երկկենցաղներ

- Ապրում են թե՛ ջրում, թե՛ ցամաքում:

Տնային հանձնարարություններ

1. Ընտրե՛ք որևէ ընտանի և վայրի կենդանի, նկարե՛ք աշխատանքային տեսքում:
2. Նկարագրիր՝ պատասխանելով հետևյալ հարցերին.
 - Գրի՛ր անունը:
 - Կենդանիների ո՞ր խմբին է պատկանում:
 - Մարմնի ի՞նչ մասեր ունի:
 - Որտե՞ղ է ապրում:
 - Ի՞նչպե՞ս է տեղաշարժվում:
 - Ի՞նչ է տալիս այդ կենդանին մարդուն:
 - Նկարի՛ր այդ կենդանուն աշխատանքային տեսքում:

ԴԱՍ 7 – ԲՈՒՅՍԵՐԸ՝ ՈՐՊԵՍ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՍՆՈՒՆԴ ՄԱՐԴԿԱՆՑ ԵՎ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

- Ինչո՞ւ են սնվում մարդիկ և կենդանիները:
 - Որտեղի՞ց են մարդիկ և կենդանիները սնունդ ստանում :
1. Նայե՛ք նկարներին, փորձե՛ք գծով միացնել աջ և ձախ սյունակների նկարները՝ ցույց տալով՝ որն ինչ է ուտում:

2. Բույսերին նույնպես անհրաժեշտ է սնունդ:

- Ինչո՞վ է սնվում բույսը:
- Հիշենք բույսերի կառուցվածքը:
- Ինչի՞ համար են արմատները:
- Ինչի՞ համար է ցողունը:
- Իսկ տերևները ինչի՞ համար են:

Քանի որ բույսերը սնունդ են մարդկանց և կենդանիների համար, ուրեմն նախ պետք է իմանանք, թե ինչով են սնվում բույսերը:

Արմատները կլանում են ջուրը և ցողունի միջոցով փոխանցում են բույսի մյուս մասերին:

Տերևները կլանում են օդը և արևի լույսի ազդեցությամբ ստեղծում են սննդանյութ, որը դարձյալ ցողունի միջոցով փոխանցում են բույսի մյուս մասերին:

Սննդարար նյութեր ստեղծելու գործընթացում ամենակարևորը Արեգակի լույսն է :

3. Մենք արդեն գիտենք, որ բոլոր կենդանի մարմինները (օրգանիզմները) պետք է սնվեն ապրելու համար: Սնունդը պարունակում է նյութեր, որոնք օրգանիզմը ապահովում են էներգիայով:

Այն կենդանիները, որոնք սնվում են միայն բույսերով (կով, ոչխար, սկյուռ, մուկ) կոչվում են **բուսակեր** կենդանիներ:

Այն կենդանիները, որոնք սնվում են բուսակեր կենդանիներով (աղվես, գայլ, արծիվ, օձ) կոչվում են **գիշատիչներ**:

Կան նաև կենդանիներ, որոնք սնվում են սատկած կենդանիների դիակներով: Դրանց թվին են պատկանում որոշ կաթնասուններ, թռչուններ, միջատներ, որոնք համարվում են **բնության սանիտարներ**:

4. Հետևյալ նկարները դասակարգեք՝ առանձնացնելով բուսակերներին և գիշատիչներին:

- Գիտե՛ք, որ մարդն **ամենակեր** է, սնվում է և՛ բույսերով, և՛ կենդանիներով:

- Գիտե՛ք, որ կան բույսեր, որոնք սնվում են կենդանիներով:
Օրինակ՝ ցողիկը, վեներայի մաշիկը:
Միջատակեր բույսեր

Տնային հանձնարարություն

- Գրառե՛ք ձեր մեկ օրվա սնունդը և յուրաքանչյուրի դիմաց գրեք՝ բուսական է՞, թե կենդանական:

ԴԱՍ 8 - ԱՆԿԵՆԴԱՆ ԲՆՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ԿԵՆԴԱՆԻ ԲՆՈՒԹՅԱՆ ԲՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐ

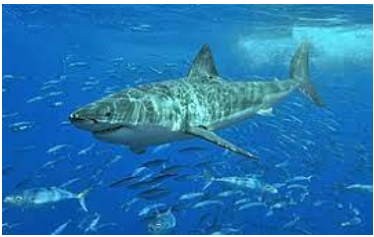
1. Նայե՛ք նկարներին, առանձնացրե՛ք միայն անկենդան բնություն պատկերող նկարները:

- Գիտե՛ք որտեղ են ապրում կենդանիները և բույսերը: Թվե՛ք:
- Ի՞նչ է անհրաժեշտ նրանց ապրելու համար:

2. Դո՛րս եկեք բակ, դիտումներ կատարեք և տեսրում նշեք, թե անկենդան բնության մարմինները, որպես բնակության միջավայր, ինչպես են կապվում կենդանի բնության հետ:

3. Գծով միացրե՛ք աջ և ձախ սյունակների նկարները՝ գտնելով, թե որը ի՛նչ միջավայրում է ապրում:

4. Նայե՛ք նկարներին, որտե՛ղ են ապրում այս կենդանիները, ի՞նչ միջավայր է հատուկ այս կենդանիներին:

Բույսերը, կենդանիներն ու մարդը հարմարվում են Երկրագնդի տարբեր բնական պայմաններին ու տեղանքին: Հարմարվելով նրանք փոխում են իրենց սովորություններն ու կառուցվածքը: Պահպանվում է այն բույսը, կենդանին կամ մարդը, որն ավելի լավ է հարմարվում: Չորությանը չդիմացող բույսը չորանում է, սառնամանիքին չհարմարվողը՝ ոչնչանում:

Օրինակ՝ 1. Կակտուսի տերևները ձևափոխվել են փշերի, որոնցից ջուրն ավելի քիչ է գոլորշիանում:

2. Ցուրտ վայրերում կենդանիների թավ մուշտակը և մաշկի տակի ճարպի շերտն օգնում են պահպանելու մարմնի ջերմաստիճանը:

- **Կարո՞ղ եք ներկայացնել նման այլ օրինակներ:**

Տնային հանձնարարություն

- **Ուշադիր զննիր շուրջդ, գրառի՛ր կենդանիներն ու բույսերը, որոնք ապրում կամ աճում են քո բնակավայրում:**
- **Նկարի՛ր կենդանիներ և բույսեր համապատասխան միջավայրում:**

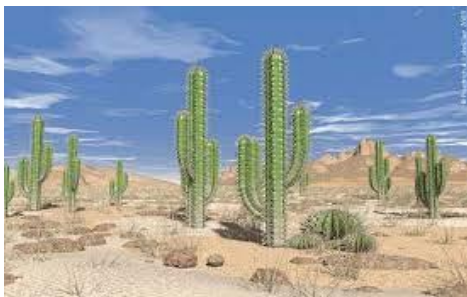
ԴԱՍ 9 – ԲՈՒՅՍԵՐԻ ԵՎ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԻ ՄԻՋԱՎԱՅՐԸ

1. Նայե՛ք նկարները, և գրե՛ք այն կենդանիների ու բույսերի անունները, որոնք, ձեր կարծիքով, կարող են բնակվել տվյալ միջավայրում:

2. Նկարագրեք, թե որ օրգանիզմը ինչպես է հարմարվել տվյալ միջավայրին:

Տնային հանձնարարություն

Գրել կենդանիների անուններ՝ նշելով, թե որ միջավայրերում են ապրում:

ԴԱՍ 10 – ԵՐԿՐԻ ՄԱԿԵՐԵՎՈՒՅԹԸ

- Ի՞նչ է մակերևույթը:
- Ինչպիսի՞ն է Երկրի մակերևույթը:
- Ինչե՞ր կան Երկրի մակերևույթի վրա:

1.

Երկրի մակերևույթը բազմազան է՝ և՛ հարթ է, և՛ անհարթ:
Հարթ տարածքներն ավելի քիչ են, անհարթությունները զբաղեցնում են ավելի մեծ տարածքներ: Դրանք բլուրներն են, սարերը, ձորերը:
Երկրի մակերևույթի հիմնական ձևերը **հարթավայրերն ու լեռներն են:**
Երկրի մակերևույթը հարթությունների և անհարթությունների ամբողջություն է:

2. Նայե՛ք նկարները, նկարագրե՛ք հարթավայրերի և լեռների տարբերությունները:

3. Դո՛ւրս եկեք բակ, նայե՛ք շուրջը, փորձե՛ք նկարագրել ձեր տարածքի մակերևույթը:

- Ի՞նչ եք կարծում, Երկրի մակերևույթի վրա ամենուր բնությունը նո՞ւյնն է, թե փոխվո՞ւմ է:

4. Նայե՛ք նկարները, փորձե՛ք նկարագրել, թե որ տեղանքին ինչպիսի բնություն է բնորոշ, ինչ կենդանիներ են ապրում

5. Ջուրն էլ Երկրի վրա տարբեր ձևերով է հանդիպում՝ գետեր, լճեր, ծովեր, աղբյուրներ, օվկիանոսներ: Տարբերակեք նկարներում պատկերվածը:

Տնային հանձնարարություն

- **Հետաքրքրվի՛ր, թե որ տեղանքին ինչպիսի բնություն է բնորոշ, ինչ կենդանիներ են ապրում: Գրառի՛ր տեսրում:**

ԴԱՍ 11 – ՏԱՐՎԱ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐՆ ՈՒ ԱՄԻՍՆԵՐԸ

- Տարին քանի՞ եղանակ ունի: Թվե՛ք:
- Յուրաքանչյուր եղանակ քանի՞ ամիս ունի: Թվե՛ք:

1. Յուրաքանչյուր նկարի տակ գրե՛ք՝ տարվա որ եղանակն է:

- Ի՞նչ ես կարծում, ինչո՞ւ են մարդիկ փորձում կանխատեսել եղանակը:
- Գիտե՞ք՝ ինչով են պայմանավորված բնության փոփոխությունները:

2.

Բնության մեջ կատարվող փոփոխությունները կախված են տարվա եղանակներից:
Եղանակից կախված՝ փոխվում է բնությունը, փոխվում է բնակավայրերի տեսքը:
Բույսերն ու կենդանիները հարմարվում են տարվա եղանակին: Մարդիկ նույնպես հարմարվում են՝ հարմարեցնելով իրենց հագուստը, տան ջերմությունը:

3. Խաղ՝ «Դասավորվի՛ր ըստ ամիսների»:

Տանձը, խնձորը, դեղձը, սալորը

Ասա՛ երբ է ծննդյանդ օրը:

Հունվար, փետրվար, մարտ, ապրիլ մայիս,

Հունիս, հուլիս, օգոստոս

Սեպտեմբեր, հոկտեմբեր

Նոյեմբեր, դեկտեմբեր:

- Թվի՛ր տարվա ամիսները հերթականությամբ:

Տնային հանձնարարություններ

- Տրված բառերով պատմի՛ր, թե եղանակն ինչպես է փոխվում գարնանը, ամռանը, աշնանը և ձմռանը. արևոտ, պայծառ, ամպամած, սառնամանիք, քամի, բողբոջ, անձրև, ծիածան, կանաչ, ձյուն, կարկուտ, շոգ, սառույց, ամպրոպ, կայծակ:
- Նայի՛ր տեսաֆիլմը՝ <https://www.youtube.com/watch?v=39kXIYVaLqw>

ԴԱՍ 12 – ԲՆՈՒԹՅԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

- Գիտե՞ք՝ ինչպես է փոխվում բնությունը տարվա եղանակներին:
- Կարո՞ղ եք պատմել այդ փոփոխությունների մասին:
- Ի՞նչ է եղանակը:

1.

**Եղանակը օդի ջերմաստիճանն է, տեղումները և ամպամածությունը:
Եղանակի մասին իմանալն օգնում է պահպանելու առողջությունը,
խնամելու բույսերն ու կենդանիներին:**

2. Նայե՛ք նկարներին և նկարագրե՛ք, թե բնությունն ինչպե՛ս է փոխվում տարվա տարբեր եղանակներին:

- Ինչպե՞ս են մարդիկ հարմարվում շոգին, ցրտին, անձրևին:
- Ինչպե՞ս են կենդանիները հարմարվում տարվա տարբեր եղանակներին:

3. Լրացրե՛ք աղյուսակը. տարվա ո՞ր եղանակին ո՞ր աշխատանքներն ենք կատարում:

Հունձ, բերքահավաք, ծառատունկ, վար, ցանքս, ոռոգում, պահածոներ...

Գարուն	Ամառ	Աշուն	Ձմեռ

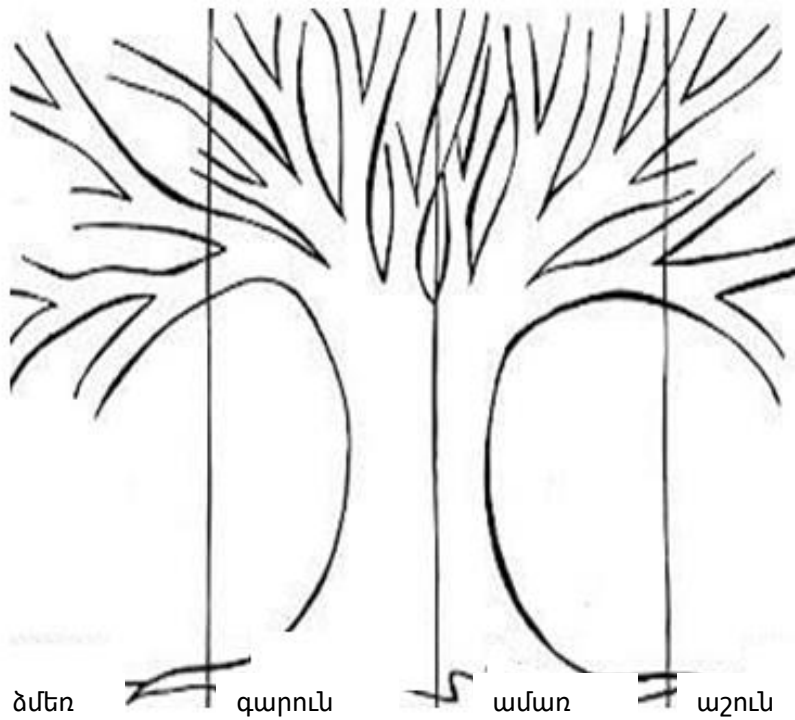

4. Տարվա յուրաքանչյուր եղանակի դիմաց գրե՛ք համապատասխան բառերն ու բառակապակցությունները՝

տերևաթափ, անձրև, բողբոջ, շոգ, ցուրտ, չու, ծաղիկ, արձակուրդ, թռչունների վերադարձ, տաք հագուստ, սառույց, հասունացած մրգեր:

Գարուն _____
 Ամառ _____
 Աշուն _____
 Ձմեռ _____

5. Ներկիր ինքդ:

Տնային հանձնարարություն

- Պատմիր, թե ձեր տանը ինչպես եք դիմավորում տարվա տարբեր եղանակները, ինչ գործեր եք անում, որ եղանակին որ տոնը ինչպես եք նշում:
- Քո սենյակի պատուհանից լուսանկարիր բացվող տեսարանը, հիշիր և այդ նույն տեսարանը նկարիր տարվա մյուս եղանակներին:

Համեմատիր:

- Դիտիր տեսաֆիլմը՝

<https://www.youtube.com/watch?v=YM6nMQbcKEk>

ԴԱՍ 13 – ԲՆՈՒԹՅԱՆ ՎԱՏԹԱՐԱՑՈՒՄԸ ԵՎ ՄԱՐԴՈՒ ԴԵՐԸ ԴՐԱՆՈՒՄ

- Կարող եք թվել օրինակներ, որտեղ երևում է մարդու ազդեցությունը բնության վրա:

1. Խաղանք միասին - «Ինձ էլ տեղ տվեք»

- Փոխվե՛ց արդյոք կենդանիների վիճակը: Ինչպե՛ս:
- Ի՞նչ կպատահի շրջանագծից դուրս մնացածների հետ:
- Իսկ ի՞նչ կարելի է անել, որ մարդու գործունեությունը չազդի կենդանիների, բույսերի վրա:

2. Նայե՛ք նկարներին և դասակարգե՛ք երկու խմբի:

- Ինչպե՛ս դասակարգեցիք: Ինչո՞ւ:
- Ո՞ր խումբը ձեզ դուր եկավ: Ինչո՞ւ:

- Ի՞նչ կարող է լինել, երբ մարդը բացասաբար է ազդում բնության վրա:
- Նայե՛ք ձեր շուրջը և թվարկե՛ք բնության վրա մարդու ազդեցության օրինակներ:

3. Նայե՛ք նկարներին, ի՞նչ եք տեսնում, ի՞նչ դեր ունի մարդը:

- ### 4. Աշխատելով զույգերով՝ վերափոխե՛ք այս նկարներն այնպես, ինչպես դուք կցանկանայիք տեսնել: Ձեր աշխատանքները փակցրե՛ք պաստառին:

Տնային հանձնարարություն

- Շարունակի՛ր մտածել՝ ինչպես խնայողաբար վերաբերվել բնությանը:

- Մտքերդ պատմիր ընկերներիդ:
- Հետաքրքրվի՛ր և գրիր, թե ձեր տարածքում ինչ բույսեր կամ կենդանիներ կան վտանգված, որոնք ընդգրկված են Կարմիր գրքում: